

Joanna Wróblewska-Skrzek

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
ORCID 0000-0002-3262-8682

Marcin Choczyński

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
ORCID 0000-0002-6636-9025
DOI <https://doi.org/10.21697/ucs.2024.34.2.10>

Analiza zjawiska drop-out na przykładzie Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Raport z badań

Wprowadzenie

Drop-out (przejęty z języka angielskiego skrótowiec oznaczający w przybliżeniu stan ilustrujący stwierdzenie *to stop doing something before you have completely finished*) to wieloaspektowe zjawisko porzucania studiów charakterystyczne dla współczesnych strategii odbywania kształcenia w szkolnictwie wyższym. Problem ten stał się współcześnie centralnym zagadnieniem wpływającym na dezorganizację procesu studiowania i jednocześnie destabilizującym prace w zakresie planowania sfery dydaktycznej. Ubytek studentów – czyli *de facto* zasobu ludzkiego uczelni – jest czynnikiem, który musi doczekać się specjalnych rozwiązań i analiz na temat jego przyczyn i rozmiarów. Od takich problemów nie jest wolny również Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (UKSW), stąd też podjęta inicjatywa badawcza w tym właśnie zakresie.

Zjawisko *drop-outu* ma dwa podstawowe wymiary: 1. niepodejmowania w ogóle studiów poprzez brak pojawienia się na pierwszych zajęciach oraz 2. porzucania studiów na wczesnym etapie ich realizacji – przeważnie w pierwszych miesiącach semestru zimowego pierwszego roku studiów. Warto zaznaczyć, że problematyka ta trafnie oddaje wnioski socjologów o płynności i niestałości, a także ogólnej deinstytucjonalizacji współczesności. W tym modelu studiowanie przestaje być ważnym i formacyjnym okresem kształtowania się wiedzy i umiejętności, a staje się kolejną rynkową opcją wyboru, która w każdej chwili może zostać zamieniona na inną aktywność, bez konsekwencji moralnych, powinnościowych itp.

Zjawisko *drop-outu* może dotyczyć odchodzenia czy też z wypadnięcia: 1. z systemu edukacji (o charakterze trwałym lub przejściowym); 2. z kierunku studiów; 3. z kierunku studiów, ale nie z uczelni. W prezentowanym badaniu przyjęliśmy w definiowaniu problemu instytucjonalny punkt widzenia. *Drop-out* w tym ujęciu to zatem każdy student, który rozpoczął studia w danej instytucji, ale ich nie ukończył. Co ważne, z punktu widzenia instytucji i danych instytucjonalnych nie do odróżnienia jest odchodzenie z uczelni i systemu edukacji. Po drugie, również powroty po wielu latach nie są zjawiskiem, które łatwo dałoby się zbadać. Dlatego też w badaniach ilościowych będziemy analizować dwa typy *drop-outu* z punktu widzenia UKSW (w krótkiej perspektywie 5 lat):

- *drop-out* z kierunku – osoba, która rozpoczęła studia na danym kierunku UKSW i ich nie ukończyła;
- *drop-out* z uczelni – osoba, która nie ukończyła studiów na UKSW i nie kontynuuje nauki na innym kierunku na UKSW.

Z punktu widzenia wydziałów i instytucji istotne jest każde odejście studenta (*drop-out* z kierunku). Niezależnie od tego, czy osoba ta będzie kontynuowała studia na UKSW, jest to dla wydziału wyzwaniem organizacyjne i finansowe. Z drugiej strony, z punktu widzenia całej uczelni, bardzo istotna jest wiedza o tym, ilu studentów odchodzi z instytucji jako całości, a ilu zmienia kierunek.

Idąc dalej w kontekście instytucjonalnym, *drop-out* możemy rozumieć i analizować jako decyzję, proces lub czynniki:

- DECYZJA: planowany i nieplanowany *drop-out* – kluczowe jest tu pytanie, czy jest to świadomy wybór, czy proces selekcji.
- PROCES: od decyzji o podjęciu studiów, poprzez wybór kierunku, decyzje podejmowane na studiach aż po plany na przyszłość.
- CZYNNIKI – zachęty i bariery, motywacje wobec *in* (zostać) i *out* (odejść). W literaturze mówi się o kilku rodzajach czynników prowadzących do *drop-outu* (m.in. Cabrera i in. 1993; Chen 2011). Czynniki można podzielić na: (1) indywidualne – cechy studenta; (2) instytucjonalne – cechy uczelni (ew. programu/kierunku) oraz (3) zewnętrzne/społeczne – cechy zewnętrzne wobec studenta i uczelni, np. rynek pracy.

Metodologia, cele i narzędzia badawcze

Metodologia badania zakładała realizację celów badawczych oraz dokonanie rzetelnej analizy i udzielenie możliwie pełnej i rzeczowej odpowiedzi na pytania badawcze, jak i sformułowanie wniosków i rekomendacji. Zespół badawczy z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie wykorzystał triangulację metod badawczych i źródeł danych, zapewniając tym samym możliwość porównania danych pochodzących z różnych źródeł. Triangulacja w naukach społecznych to jeden z najczęściej stosowanych zabiegów metodologicznych nastawionych na obiektywizację procesu badawczego, zapewniający wysoką jakość prowadzonych badań i ograniczenie błędu pomiaru. Jak stwierdzają Hammersley i Atkinson, „w triangulacji nie chodzi o samo tylko połączenie różnych rodzajów danych, a raczej o takie ich zestawienie, aby zminimalizować zagrożenie odnoszące się do trafności analizy” (Hammersley, Atkinson 2000: 237). Triangulacja umożliwia nie tylko łączenie różnych źródeł, technik i danych, oznacza też łączenie metod jakościowych i ilościowych, co pozwala na uzyskanie dostępu do badanej rzeczywistości społecznej z wielu perspektyw. Wykorzystanie w procesie zbierania danych metod ilościowych i jakościowych zapewnia trafność i komplementarność wyników oraz pełniejszy, bardziej obiektywny obraz badanej problematyki. W badaniach spełnione zostały podstawowe wymogi kodeksu ESOMAR (*European Society for Opinion and Marketing Research*), mówiące między innymi o dobrowolnym i świadomym udziale w badaniu.

Ocena i diagnoza zjawiska *drop-outu* wymagała podejścia wielowymiarowego, dlatego zarówno badania ilościowe, jak i jakościowe prowadzono w kilku działaniach. Badania ilościowe zostały skierowane – na podstawie przygotowanych narzędzi badawczych – do studentów, którzy z różnych względów wypadli z procesu studiowania. Analizie ilościowej poddane zostały także dane oparte na rejestrach administracyjnych uczelni (USOS), jak i wybrane pytania z narzędzia badawczego skierowanego do osób ubiegających się na studia UKSW. Badania jakościowe, w tym wywiady pogłębione, przeprowadzono wśród studentów, którzy wypadli z procesu kształcenia na UKSW.

Celem prowadzonych diagnoz i analiz jest zbadanie i refleksja nad sytuacją związaną z *drop-outem*, w której znajduje się aktualnie UKSW i w której może znajdować się w przyszłości. Podejmowana analiza dotyczy obszarów takich jak: skala zjawiska *drop-outu* na UKSW, miejsce UKSW w strukturze uczelni „pierwszego wyboru” oraz powody rezygnacji z UKSW w wymiarze: instytucjonalnym, społecznym i osobistym;

Wywiady IDI (N = 6) prowadzone były online za pośrednictwem kanału MS Teams. Podstawą doboru badanych były rejestry administracyjne DKS. Metodą analiz był scenariusz ustrukturyzowany, badani zostali poproszeni o ustosunkowanie się do pytań modułowych dotyczących powodów podjęcia studiów na UKSW i w ogóle, powodów rezygnacji ze studiów, dalszych planów na przyszłość oraz sugestii co do oferty edukacyjnej UKSW.

Struktura badanych

Analizie ścieżek edukacyjnych studentów poddano 8778 osób, które w latach 2019–2024 wypadły z systemu kształcenia na UKSW. Zgodnie z rejestrami systemu USOS wyszczególniono 8 powodów *drop-outu*: nieprzystąpienie do egzaminu, rezygnacja, brak zaliczenia zajęć w terminie regulaminowym, niezłożenie ślubowania, brak udziału w obowiązkowych zajęciach, zmiana kierunku studiów, niewniesienie opłat za

studia, niezłożenie pracy dyplomowej lub egzaminu dyplomowego. Analizy prowadzono z uwzględnieniem poziomu studiów, formy, wydziału i kierunku studiów. Analizę danych przeprowadzono, wykorzystując system operacyjny IBM SPSS/PASW Statistics.

Badanie studentów, którzy wypadli z procesu kształcenia na UKSW, realizowano online z wykorzystaniem techniki CAWI (*Computer Assisted (Aided) Web Interviews*), za pośrednictwem kanału internetowego nadzorowanego przez system LimeSurvey. Zastosowanie narzędzia internetowego otworzyło nowe możliwości w dziedzinie metodologii badania. Technika CAWI, ze względu na automatyzację czynności w procesie badania, zredukowała koszty zbierania danych, kodowania oraz rekrutacji badanych. Dzięki zniesieniu barier geograficznych i przestrzennych umożliwiła dotarcie do znacznie większej liczby potencjalnych respondentów. Asynchroniczny charakter techniki CAWI pozwolił na większą elastyczność prowadzonego badania, ponieważ dał możliwość wzięcia w nim udziału w dowolnym momencie. Brak kontaktu *face to face* oraz poczucie względnej anonimowości w internecie umożliwiło poruszanie tematów drażliwych oraz zwiększyło szanse na uzyskanie swobodnych i szczerych odpowiedzi. Technika ta zapewniła wysoki stopień kontroli w procesie badawczym – brak opóźnień informacyjnych pozwolił na bieżąco kontrolować jakość, liczbę i rodzaj zrealizowanych jednostkowych pomiarów oraz określać stopień braków danych, a także na bieżąco reagować na wszelkie anomalie. Zwrot danych miał postać macierzy danych generowanych w czasie rzeczywistym przez respondenta. Oprogramowanie metodologiczne CAWI zapewniło otrzymanie macierzy danych w formacie SPSS.

Analiza statystyczna została przeprowadzona na macierzy danych IBM SPSS/PASW Statistics. Punktem wyjścia analizy była prezentacja danych za pomocą tabel rozkładu częstości zmiennej empirycznej. W celu ukazania zależności między zmiennymi kategorycznymi posłużono się tabelami krzyżowymi, zwanymi również tabelami kontyngencji. Analiza tabelaryczna jest jedną z najpowszechniejszych technik analizy danych w badaniach społecznych.

Ankieta składała się z dziesięciu pytań podzielonych na dwie sekcje: tematyczną (5 pytań) i danych społeczno-demograficznych (tzw. metryczkową – również 5 pytań). Pytania ogniskujące się wokół poznawczych kwestii *drop-outu* na UKSW dotyczyły m.in. takich kwestii jak: nasza uczelnia jako miejsce pierwszego wyboru, charakter rezygnacji ze studiów, czynniki wpływające na decyzję o porzuceniu kształcenia akademickiego. Dodatkowo zastosowano pytanie otwarte, w którym respondenci uczestniczący w badaniu mogli dodać od siebie osobisty komentarz. Oprócz tego respondenci podali także takie informacje jak: kierunek studiów, płeć, miejsce pochodzenia, miejsce zamieszkania podczas studiowania i ocena sytuacji materialnej. Zastosowane w ankiecie pytania zaowocowały zniuansowanymi odpowiedziami, z których można wysnuć wiele ciekawych wniosków.

Prośbę o wypełnienie ankiety skierowano do próby badawczej osób, które zrezygnowały ze studiów, ale ich dane są wciąż obecne w statystyce studenckiej (w programie do administracyjnej obsługi studentów – USOS). Ostatecznie respons wyniósł $N = 351$ ankiet z pełnymi odpowiedziami zwrotnymi, z czego 54,7% stanowiły kobiety, 35,3% to mężczyźni, a 10% osób nie zdecydowało się podać informacji o swojej przynależności płciowej. Odpowiedzi najczęściej udzielali byli studenci takich kierunków jak: prawo (9,1%), informatyka (8,3%), psychologia (7,7%), administracja (5,1%), filologia polska oraz stosunki i prawo międzynarodowe (po 4,3%), historia sztuki (3,7%), teologia (3,4%) i filologia włoska (3,1%). Miejsce pochodzenia respondenci zadeklarowali jako: miasto powyżej 500 tys. mieszkańców (39,9%), miasto poniżej 100 tys. mieszkańców (28,8%), wieś (17,4%) oraz miasto 100–500 tys. mieszkańców (7,4%). Należy tutaj dodać, że 6,6% ankietowanych nie chciało podawać miejsca pochodzenia.

Ciekawie wyglądają zestawienia z miejscem zamieszkania. Otóż okazuje się, że najwięcej osób mieszkało w Warszawie w wynajmowanym lokalu (27,9%), tylko nieco mniej zamieszkiwało we własnym lokum (23,6%) i dojeżdżało do Warszawy z innej miejscowości (23,1%). Kolejną opcją jest zamieszkiwanie w Warszawie u rodziny (16,8%), natomiast najmniej badanych zadeklarowało zamieszkiwanie w akademikach (3,1%). Na to pytanie odpowiedzi nie chciało udzielić 5,4% ankietowanych. Widać wyraźnie, że młodzi ludzie wybierający studia w Warszawie poważnie myślą o swoich przyszłych losach (zarówno edukacyjnych, jak i zawodowych), ale wpływ na to ma z pewnością ich sytuacja mieszkaniowa – najem, własność lub dojazd istotnie mogą

zrewidować osobiste plany, w tym przede wszystkim zdeterminować cele życiowe, do których zalicza się przecież kupno nieruchomości jako podstawowego dobra materialnego warunkującego ogólną jakość życia.

Ostatnie pytanie o charakterze „metryczkowym” odnosiło się do oceny sytuacji materialnej; 36,8% ankietowanych określiło ją jako wystarczającą, 33% jako dobrą, 14% jako bardzo dobrą, natomiast 10% jako trudną i 2,3% jako bardzo trudną. Odpowiedzi na to pytanie nie chciało udzielić 4% badanych.

Problematyce *drop-outu* poświęcona została część pytań narzędzia w badaniu prowadzonym wśród osób ubiegających się o przyjęcie na studia na UKSW w roku 2024/2025 (N = 190). Ankieta dla kandydatów na studia składała się z sześciu pytań głównych oraz pięciu pytań metryczkowych. Na potrzeby niniejszych analiz i diagnoz wykorzystano pytanie wielokrotnego wyboru: „Czym Pan/Pani kierował/-a się , wybierając studia na UKSW?”, na które kandydat mógł wybrać dowolną liczbę odpowiedzi spośród następujących możliwości: lokalizacja uczelni; szeroki wybór kierunków i specjalności; profesjonalna kadra; doświadczenie i tradycja Uczelni; opinia rodziny/znajomych; poziom kształcenia; informacje o UKSW w mediach; kryteria selekcji kandydatów; niepowodzenie w dostaniu się na inną uczelnię/kierunek; traktowanie UKSW jako tymczasowe rozwiązanie; inne oraz pytanie jednokrotnego wyboru (tak/nie): „Czy studia na UKSW są dla Pana/Pani studiami pierwszego wyboru?”. Analiza statystyczna została przeprowadzona na macierzy danych IBM SPSS/PASW Statistics.

Badanie kandydatów objęło sporą liczebną próbę N = 6412 respondentów zróżnicowaną ze względu na płeć (kobiety – 64,4%, mężczyźni – 35,6%) oraz kraj obywatelstwa. W tym drugim rodzaju zróżnicowania widać zdecydowaną przewagę osób deklarujących się jako Polacy – 97,2%, natomiast jedynie 99 osób (1,5%) zadeklarowało narodowość ukraińską, 64 (1%) białoruską, 5 rosyjską, a 3 kazachską, ponadto były też pojedyncze deklaracje narodowości algierskiej, etiopskiej, kameruńskiej, kirgiskiej, litewskiej, słowackiej, tureckiej i wietnamskiej. Survey został przeprowadzony w czasie trwania I tury rekrutacji po zakończeniu letniej sesji egzaminacyjnej w lipcu 2024 roku. Z danych przedstawionych na stronie internetowej uczelni wynika, że owa lipcowa rekrutacja cieszyła się dużym zainteresowaniem, a „chęć studiowania na UKSW zgłosiło ponad 15000 osób”¹. Próba badawcza wyniosła zatem w przybliżeniu 42,7% osób zainteresowanych studiowaniem na naszej uczelni na wszystkich poziomach studiów.

Analiza wyników

Skala zjawiska drop-outu

Analizy przeprowadzone na danych administracyjnych USOS UKSW (tabela 1) pokazują, że w latach 2019–2024 ponad 9 tysięcy studentów zrezygnowało ze studiów na UKSW i jest to tendencja wzrostowa do roku 2023, w 2024 zauważamy lekkie wyhamowanie tego procesu. Ze skreśleniami z listy studentów mamy do czynienia zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych, przy czym największe zmiany w tym obszarze obserwujemy na studiach stacjonarnych; na studiach niestacjonarnych tendencja jest względnie stała.

Analizując liczebność skreśleń na poszczególnych wydziałach (tabela 2), największy zasięg *drop-outu* w analizowanym pięcioletnim okresie obserwujemy na WPiA (23% – 2070 osób) oraz WSE (18,7% – 1701 osób). Ponad 15% (1399 osób) ogółu skreśleń w badanym okresie obserwujemy na WNH. Ponad 10% skreśleń mamy na WFCH (944 osób) oraz WNHS (934 osób). Zdecydowanie niski odsetek *drop-outów* obserwujemy na wydziałach: WBNS, WMCM, WNP i WPK, ale należy to skorelować z odsetkiem przyjęć, który także jest zdecydowanie wyższy (choć nie zawsze) na tych wydziałach, gdzie obserwujemy dużą skalę *drop-outu*. Analiza skali zjawiska na poszczególnych wydziałach wyraźnie wskazuje linię podziału między wydziałami humanistycznymi i społecznymi, gdzie *drop-out* jest stosunkowo wysoki, a wydziałami matematycznymi i medycznymi, gdzie występujący *drop-out* jest niski lub ma inne motywy.

1 Wyniki rekrutacji na UKSW, źródło: <https://uksw.edu.pl/wyniki-rekrutacji-na-uksw-2/> [dostęp 15.09.2024].

Tabela 1. Liczba skreślonych studentów w latach 2019–2024

Rok kalendarzowy	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Ogółem
liczba skreślonych studentów w trakcie roku	1637	1497	1434	1450	1638	1414	9070
w tym na studiach stacjonarnych	1209	1126	1132	1147	1305	1162	7081
na studiach niestacjonarnych	428	371	302	303	333	252	1989

Źródło: Obliczenia własne na podstawie rejestrów USOS.

Tabela 2. Liczba skreślonych studentów w latach 2019–2024 według wydziałów

Wydział	N	[proc.]
WBNS	99	1
WFCH	944	10,4
WMCM	210	2,3
WMP.SNS	880	9,7
WNH	1399	15,4
WNHS	934	10,3
WNP	161	1,9
WPIA	2070	23
WPK	114	1,2
WSE	1701	18,7
WSR	171	1,9
WT	387	4,2
Ogółem	9070	100

Źródło: Obliczenia własne na podstawie rejestrów USOS.

Dane szacunkowe pochodzące z rejestrów administracyjnych w roku akademickim 2024/2025 pozwoliły na przybliżenie skali zjawiska *drop-outu* na UKSW w bieżącym roku akademickim, z uwzględnieniem formy i poziomu studiów. Analizując charakter ilościowy zjawiska, można zauważyć, że kierunkami, gdzie zjawisko *drop-outu* występuje z największym nasileniem, są: praca socjalna I stopnia (z 42 osób przyjętych na pierwszy rok zrezygnowało 36 osób), muzeologia I stopnia (analogicznie: 41/29), politologia II stopnia (24/13), nauki o rodzinie I stopnia (104/85), nauki o rodzinie II stopnia (23/16), chrześcijańska turystyka religijna I stopnia (48/37), kulturoznawstwo II stopnia (29/15), administracja II stopnia (55/30), filologia polska I stopnia (78/35), filozofia I stopnia (90/38), ochrona środowiska I stopnia (45/19). Z tego wyszczególnienia wynika, że problem *drop-outu* jest istotny i nie może być bagatelizowany, zwłaszcza w przypadku kierunków, gdy porzucających jest zdecydowanie więcej niż rzeczywiście kontynuujących studia (!)

Dla kontrprzykładu warto również wymienić kierunki, gdzie skala porzuceń była bardzo mała, wręcz marginalna. Można tu wskazać chociażby: kierunek lekarski jednolite studia magisterskie (z 66 osób przyjętych na pierwszy rok zrezygnowały 4 osoby), historia II stopnia (14/1), pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna jednolite studia magisterskie (33/1), pedagogika specjalna jednolite studia magisterskie (24/1), stosunki i prawo międzynarodowe I stopnia (111/4). Odrębnie trzeba potraktować również coraz rzadziej podejmowane studia niestacjonarne, wśród nich często w ogóle na pierwszym roku studiów nie występuje *drop-out*, np. na pedagogice przedszkolnej i wczesnoszkolnej, teologii, a na naukach o rodzinie zrezygnowała tylko jedna na 15 osób².

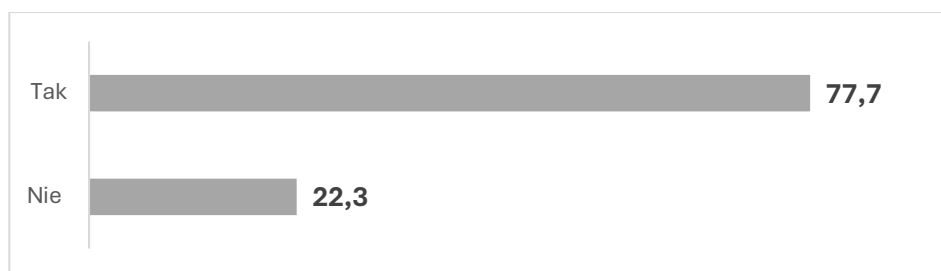
2 Całościowe braki danych z tego obszaru wystąpiły natomiast na wszystkich kierunkach prowadzonych przez Wydział Biologii i Nauk o Środowisku (biologia, biotechnologia, inżynieria środowiska) oraz Wydział Matematyczno-Przyrodniczy (chemia, fizyka, informatyka, matematyka). Częściowy brak danych wystąpił na niektórych kierunkach prowadzonych przez Wydział Nauk Humanistycznych (filologia polska I st. niestacjonarne, filologia włoska II st., kulturoznawstwo I st. niestacjonarne), Wydział Prawa

W tym krótkim zestawieniu widać wyraźnie, które kierunki są szczególnie narażone na *drop-out*, warto zauważyć, że na niektóre – wcześniej wręcz utożsamiane z UKSW, takie jak teologia jednolite studia magisterskie lub filologia klasyczna I stopnia – w ogóle zaprzestano rekrutacji na studia stacjonarne. Wynika to przede wszystkim z małej liczby zgłoszeń chętnych do podjęcia studiów z tej dziedziny, ale też *drop-outu*.

Drop-out jako proces decyzyjny

Proces podejmowania decyzji, niezależnie od analizowanego problemu, jest zjawiskiem złożonym i wieloetapowym. Warunki podejmowania decyzji i w konsekwencji łatwość jej podjęcia oraz jej skutki zależą w dużej mierze od sytuacji decyzyjnej. W przypadku *drop-outu* sytuację decyzyjną należy rozumieć szerzej, uwzględniając wagę problemu decyzyjnego. Kluczowe jest tutaj spojrzenie na analizę procesu decyzyjnego *drop-out* pod kątem nie tylko wypadania ze studiów, ale także jako na decyzję dotyczącą wyboru danej uczelni i danego kierunku, ocenę sytuacji na studiach, wypadnięcie (zależne i niezależne od jednostki) oraz konsekwencje, a w rezultacie skutki zaistniałej sytuacji.

Informacji na temat pozycji UKSW w procesie decyzyjnym dotyczącym wyboru uczelni wyższej oraz kryteriów, które kandydat brał pod uwagę w tym wyborze, co warto uwzględnić w ocenie sytuacji i skali *drop-outu*, dostarcza analiza odpowiedzi kandydatów na studia oraz wywiady IDI z osobami, które wypadły z procesu kształcenia na UKSW. Jak pokazują dane (wykres 1), dla 77,7% badanych kandydatów studia w UKSW były studiami pierwszego wyboru, czyli kandydaci świadomie wybrali UKSW i chcą tu studiować. Dla 22,3% badanych UKSW nie stanowiła uczelni pierwszego wyboru. Nie wiadomo, jaki odsetek spośród badanych faktycznie został studentem/studentką UKSW.

Wykres 1. Czy studia w UKSW są dla Pana/Pani studiami pierwszego wyboru?

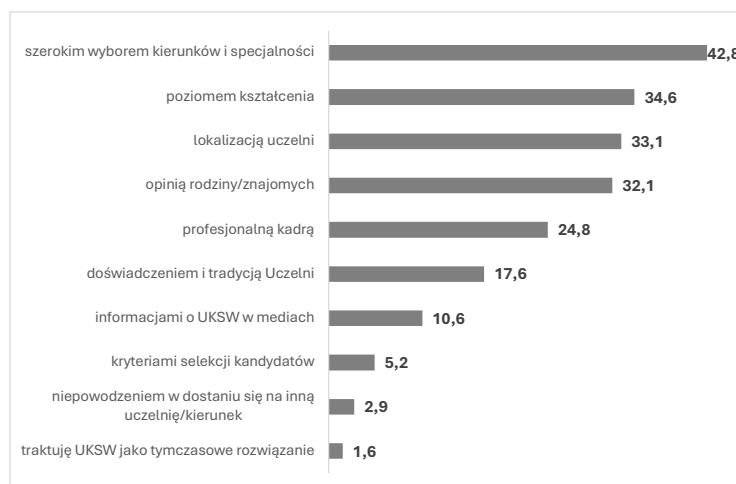
Źródło: Obliczenia własne na podstawie Ankiety dla kandydatów 2024/2025 (N = 6412).

Wiadomo natomiast, jakie kryteria w swoich procesach decyzyjnych uwzględniali kandydaci. Kwestie merytoryczne, jak szeroki wybór kierunków i specjalizacji, były decydującym kryterium wyboru w 42,8% przypadkach. Dla 1/3 badanych kluczowe znaczenie w podjęciu tej decyzji miały opinie rodziców i znajomych oraz lokalizacja uczelni. Na podobnym poziomie plasuje się poziom kształcenia. Wskazywane kryteria procesu decyzyjnego sygnalizują potrzebę wzmocnienia kwestii związanych z wizerunkiem i promocją UKSW oraz jakością procesu edukacji. Dla 10,6% badanych ważnym aspektem była informacja o UKSW w mediach, a 24,8% badanych w wyborze UKSW kierowało się „jakością” kadry. Niewiele ponad 17% badanych zwracało uwagę na doświadczenie i tradycję Uczelni. Bardzo nisko w hierarchii kryteriów uplasowały się odpowiedzi kryteria: selekcja kandydatów (5,2%) – co może świadczyć o niskim poziomie wiedzy kandydatów co do oczekiwań, jakie stawiają poszczególne kierunki, oraz niepowodzenie w dostaniu się na inny kierunek/uczelnię (2,9%) i traktowanie UKSW jako tymczasowe rozwiązanie (1,6%) – co w kontekście prowadzonych analiz daje pozytywny obraz.

i Administracji (bezpieczeństwo w gospodarce cyfrowej II st.) oraz Wydział Społeczno-Ekonomiczny (bezpieczeństwo wewnętrzne I st. niestacjonarne, ekonomia – profil ogólnoakademicki I st. niestacjonarne, ekonomia menedżerska II st. niestacjonarne).

Kwestie braku wiedzy co do tematyki i oferty kierunku oraz sylwetki kandydata potwierdzają wywiady IDI, które wskazują także na przypadkowość podejmowanych decyzji przez kandydatów na studia:

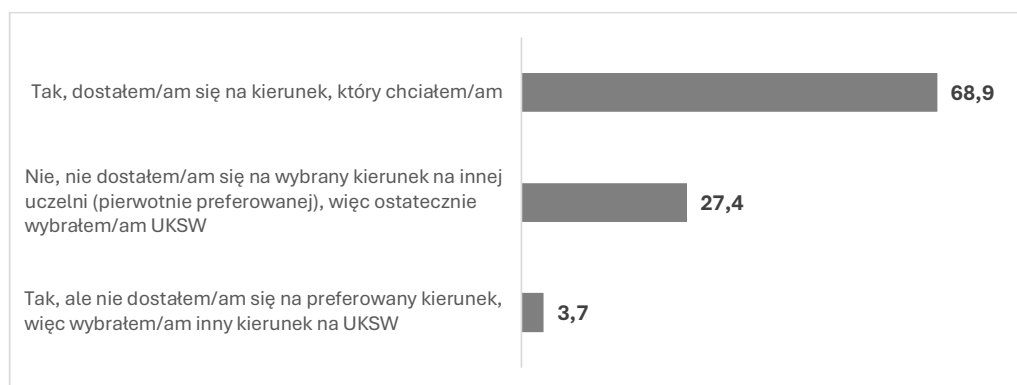
Dziennikarstwo wymyśliłam sobie w sumie w klasie maturalnej, bo ja byłam na rozszerzeniu mat-biolchem, ale w maturalnej klasie stwierdziłam, że zdam rozszerzony polski i to dziennikarstwo jakoś tak zaczęło do mnie przemawiać i tak sobie wymyśliłam i tak chciałam. No, tylko że początkowo chciałam studiować na Uniwersytecie Warszawskim. [R5, K]

Wykres 2. Czym kierował(a) się Pan(i), wybierając studia na UKSW? (w proc.)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Ankiety dla kandydatów 2024/2025 (N = 6412).

Pytania dotyczące uznawania UKSW za uczelnię pierwszego wyboru zostało także postawione w ankiecie skierowanej do osób, które wypadły z procesu kształcenia na UKSW.

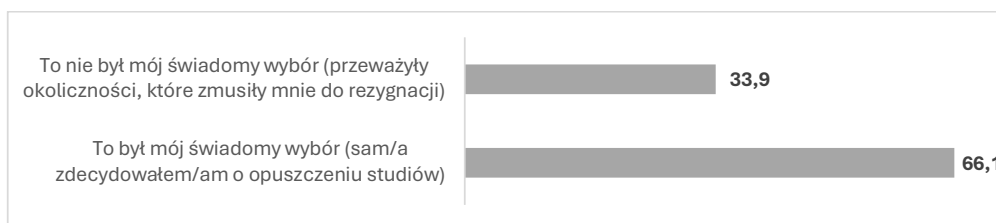
Wykres 3. Czy UKSW był dla Pana(i) uczelnią pierwszego wyboru?

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań Zespołu ds. Badań Jakości Kształcenia UKSW (N = 351).

Uzyskane dane (wykres 3) także w tym przypadku są „optymistyczne”, gdyż badani ogółem najczęściej wykazywali, że dostali się na wybrany przez siebie kierunek (68,9%). Stwierdzenia przeczące i ukazujące naszą uczelnię jako drugi wybór – odpowiedź „nie, nie dostałem/am się na wybrany kierunek na innej uczelni (pierwotnie preferowanej), więc ostatecznie wybrałem/am ten kierunek na UKSW” – wskazał z kolei nieco więcej niż co czwarty indagowany (27,4%). Badani najrzadziej wybierali odpowiedź pośrednią, czyli

przyznawali, że nie dostali się na preferowany kierunek, więc wybrali inny kierunek na UKSW (3,7%). Częściej, niż to pokazano w wartościach ogólnych, pierwszą opcję („tak, dostałem/am się na kierunek, który chciałem/am”) wybierano w następujących kategoriach respondentów: tych, którzy nie chcieli podawać miejsca zamieszkania podczas studiowania (84,2%), tych, którzy nie chcieli podawać płci oraz wskazujących na trudną sytuację materialną (obie odpowiedzi po 77,1%), dojeżdżających do Warszawy z innej miejscowości (75,3%), pochodzących z miast powyżej 500 tys. mieszkańców (73,6%). Dane ukazują zatem wzrastającą pozycję UKSW nawet wśród tej próby z populacji, która finalnie studia jednak porzuciła.

Ostatnim etapem w procesie decyzyjnym dotyczącym *drop-outu* jest moment podjęcia decyzji o rezygnacji. W tym sensie, że jeśli zakładamy minimalizowanie wystąpienia zjawiska *drop-out*, kluczowe jest ustalenie, czy wypadnięcie z procesu edukacji na UKSW było świadomą decyzją studenta, czy splotem niezależnych od niego okoliczności i zdarzeń losowych, które wpłynęły na jego *drop-out*.

Wykres 4. Jaki charakter miała Twoja rezygnacja ze studiów?

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań Zespołu ds. Badań Jakości Kształcenia UKSW (N = 351).

Badani (wykres 4) w zdecydowanej większości przyznali, że to był ich świadomy wybór – sami zdecydowali o opuszczeniu studiów (66,1%). Natomiast wskazywanie zewnętrznych motywów było domeną mniejszości – odpowiedź „to nie był mój świadomy wybór (przeważały okoliczności, które zmusiły mnie do rezygnacji)” – wskazało ogółem 33,9% ankietowanych. Tę drugą opcję najczęściej (w porównaniu do innych kategorii) wybierali respondenci wskazujący na trudną (57,1%) i bardzo trudną (87,5%) sytuację materialną. I nie należy się temu dziwić – wszak przeszkody o charakterze ekonomicznym stają się dziś największym wyzwaniem w drodze do awansu społecznego, jakim nadal jest uzyskanie wyższego wykształcenia.

Kluczowa w procesie decyzyjnym jest także kwestia powodu podjęcia studiów w szerszej ogólności, zwłaszcza w kontekście diagnozy zjawiska *drop-out*. Analiza wywiadów IDI z osobami, które zostały skreślone z listy studentów UKSW, rzuca nieco więcej światła na kwestie wyboru UKSW i rezygnacji z UKSW. Częstym powodem podjęcia studiów jest prośba rodziców i brak „pomysłu na siebie” kandydata. Z rozmów wynika, że jest to problem dość powszechny, dlatego wymagający szczególnej uwagi:

Zdecydowałam się na podjęcie studiów, ponieważ nie chciałam robić sobie żadnej przerwy od nauki, choć po maturze byłam bardzo zmęczona nauką, nie brałam pod uwagę żadnego gap year, też trochę rodzice na to wpłynęli, w sensie powiedzieli, że studia są fajne i nie warto marnować na roku, no i w sumie to mnie popchnęło do pójścia na „jakiś” studia, mimo że do końca nie wiedziałam na jakie. [R1, K]

Czynniki drop-outu

W latach 2019–2024 skreślono z listy studentów UKSW 9070 osób, do analizy rejestrów administracyjnych zakwalifikowano 8778 osób, gdyż w przypadku 292 osób nie została zdefiniowana przyczyna wypadnięcia ze studiów. Analiza powodów czy też czynników wypadnięcia ze studiów pozwala zarysować kryteria, które wpływają na proces decyzyjny na różnych jego etapach.

Badanie ilościowe przeprowadzone na podstawie rejestrów administracyjnych uczelni pozwoliło na identyfikację głównych trendów związanych ze zjawiskiem *drop-outu* na UKSW oraz doszacowanie skali zjawiska

(tabela 3). Najczęstszym powodem skreślenia z listy studiów w latach 2019–2024 były nieprzystąpienie do egzaminu (36,4%) oraz rezygnacja (33,5%). Są to kluczowe problemy, które wymagają dalszej interpretacji i zgłębienia. W przypadku nieprzystąpienia do egzaminu spotykamy się ze studentami, którzy zdecydowali się na podjęcie studiów, ponieważ zależało im na statusie studenta, a nie na studiach jako takich. Są to osoby, które nie wycofały świadomie dokumentów, ale nie podjęły też studiów. W przypadku rezygnacji mamy pisemną prośbę i fizyczny odbiór dokumentów – prawdopodobnie student przeniósł się na inny kierunek lub uczelnię. Jest to sytuacja spotykana głównie na studiach płatnych, gdyż brak rezygnacji skutkuje naliczaniem opłat zgodnie z regulaminem, co w przypadku braku podjęcia kształcenia wydaje się zabiegiem bezzasadnym z ekonomicznego punktu widzenia studenta. Brak zaliczenia zajęć w terminie regulaminowym był powodem wypadnięcia w 12,4% przypadków, a 10,1% osób porzucających studia zdecydowało się na ten krok przed ich podjęciem, gdyż nie złożyło ślubowania. Te cztery powody zamykają 92% oficjalnych powodów *drop-outu*, z czego tylko 10% osób z tej grupy nie podjęło studiów w ogóle. W pozostałych przypadkach powodem skreślenia z listy studentów był brak udziału w obowiązkowych zajęciach (2,3%), zmiana kierunku studiów (1,9%) czy niewniesienie opłat (1,8%). Zastanawiającym powodem skreślenia jest niezłożenie pracy dyplomowej (1,5%). Mimo niskiego odsetka wskazań niezłożenie pracy dyplomowej budzi duże zainteresowanie badawcze. Mamy tu do czynienia z sytuacją, gdy student przebył całą ścieżkę edukacyjną, uzyskał zaliczenia wszystkich zajęć, ale nie złożył pracy i został skreślony na ostatnim etapie kształcenia. Kluczowe jest tu pytanie o przyczynę tego typu zachowań.

Wstępna systematyzacja oficjalnych powodów skreśleń pozwala traktować zjawisko *drop-outu* jako pewne kontinuum edukacji. Dzięki temu możemy wskazać tzw. **początkowy *drop-out*** – gdy student decyduje się porzucić studia na samym początku okresu studiowania, a nawet przed przystąpieniem, **mezodrop-out** – gdy decyzja o porzuceniu studiów podjęta jest w trakcie trwania studiów oraz **drop-out końcowy**, który skutkuje uzyskaniem absolutorium, ale nieuzyskaniem dyplomu. Kwestia systematyzacji zjawiska *drop-outu* w czasie trwania procesu edukacji jest niezwykle istotna, gdyż powody *drop-outu* będą różne w zależności od etapu studiowania. Różne zatem będą propozycje przeciwdziałania *drop-outowi* w zależności od stopnia zaawansowania procesu edukacji.

Tabela 3. Odsetek osób skreślonych ze studiów wg powodu rezygnacji ze studiów

Kategoria	N	[proc.]
Nieprzystąpienie do egzaminu	3197	36,4
Rezygnacja	2939	33,5
Brak zaliczenia w terminie	1085	12,4
Niezłożenie ślubowania	888	10,1
Brak udziału w obowiązkowych zajęciach	204	2,3
Zmiana kierunku	168	1,9
Niewniesienie opłat	161	1,8
Niezłożenie pracy	136	1,5

Źródło: Obliczenia własne na podstawie rejestrów USOS (N = 8778).

Powody wypadania ze studiów są zależne od wydziału (tabela 4), na którym student podjął studia. Na Wydziale Biologii i Nauk o Środowisku (WBNS) aż 36,7% przypadków to brak udziału w obowiązkowych zajęciach, w mniejszym stopniu w przypadku WBNS obserwujemy rezygnację (28,6%), nieprzystąpienie do egzaminu (19,4%) czy niezłożenie ślubowania (14,3%). Wydział ten nie zgłaszał żadnych przypadków braku zaliczenia zajęć w terminie, niewniesienia opłat czy niezłożenia pracy. Na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej (WFCh) studenci najczęściej wypadali z powodu nieprzystąpienia do egzaminu (48,9%) czy rezygnacji (40,4%). Bardzo wysoki odsetek rezygnacji jako głównego powodu skreślenia z listy studentów obserwujemy na Wydziale Medycznym Collegium Medicum (WMCM), częstym powodem jest także brak zaliczenia zajęć w terminie (16,5%) oraz niezłożenie ślubowania (12,6%). Wydział Matematyczno-Przyrodniczy. Szkoła Nauk Ścisłych (WMP.SNS) stosunkowo najczęściej, w porównaniu do innych wydziałów, miał problem z *drop-outem* z powodu niezaliczenia zajęć w terminie (29,5%) – co może wynikać z trudności merytorycznej

oferty edukacyjnej i specyfiki przedmiotów. Na WMP.SNS także często mamy do czynienia z rezygnacją (46%) czy nieprzystąpieniem do egzaminu (15,6%). W przypadku Wydziału Nauk Humanistycznych (WNH) dominują nieprzystąpienie do egzaminu (54,7%) oraz rezygnacja (27,7%). Brak zaliczenia zajęć w terminie oraz niezłożenie ślubowania widoczne są na tym wydziale stosunkowo rzadziej niż w przypadku innych wydziałów – odpowiednio 6% i 9%. Podobne tendencje obserwujemy na Wydziale Nauk Historycznych (WNHS), najczęstszym powodem wypadnięcia ze studiów jest nieprzystąpienie do egzaminu (47,8%), następnie rezygnacja (28,2%), brak zaliczenia zajęć w terminie (16,1%) i niezłożenie ślubowania (5,3%). Największą bolączką Wydziału Nauk Pedagogicznych (WNP) są: rezygnacja (63,8%), niezłożenie ślubowania (17,1%), zmiana kierunku (4,6%) oraz niezłożenie pracy dyplomowej (4,6%), co może świadczyć o dużym niezdecydowaniu kandydatów podejmujących studia na WNP. Odsetek skreślonych ze studiów na Wydziale Prawa i Administracji (WPiA) jest mocno zróżnicowany. Rezygnacja ze studiów stanowi tam 34,7% przypadków *drop-outu*, nieprzystąpienie do egzaminu 17,8%, brak zaliczenia zajęć w terminie 16,4%, niezłożenie ślubowania 15,2%, a brak udziału w obowiązkowych zajęciach 7,3%. Podobnie sytuacja wygląda na Wydziale Prawa Kanonicznego (WPK), choć tutaj wyraźnie odstaje rezygnacja, która stanowi ponad połowę przypadków *drop-outu*. Na Wydziale Społeczno-Ekonomicznym dominującym motywem *drop-outu* jest nieprzystąpienie do egzaminu – 46,4% przypadków, następnie rezygnacja ze studiów 24,2%, brak zaliczenia zajęć w terminie 10,2% i niezłożenie ślubowania 12,8%. W przypadku Wydziału Studiów nad Rodziną (WSR) prawie 95% przypadków skreśleń z listy studentów stanowiły łącznie nieprzystąpienie do egzaminu oraz rezygnacja ze studiów. Wydział Teologiczny natomiast spotyka się z nieprzystąpieniem do egzaminu (38,9%) oraz rezygnacją (31,4%).

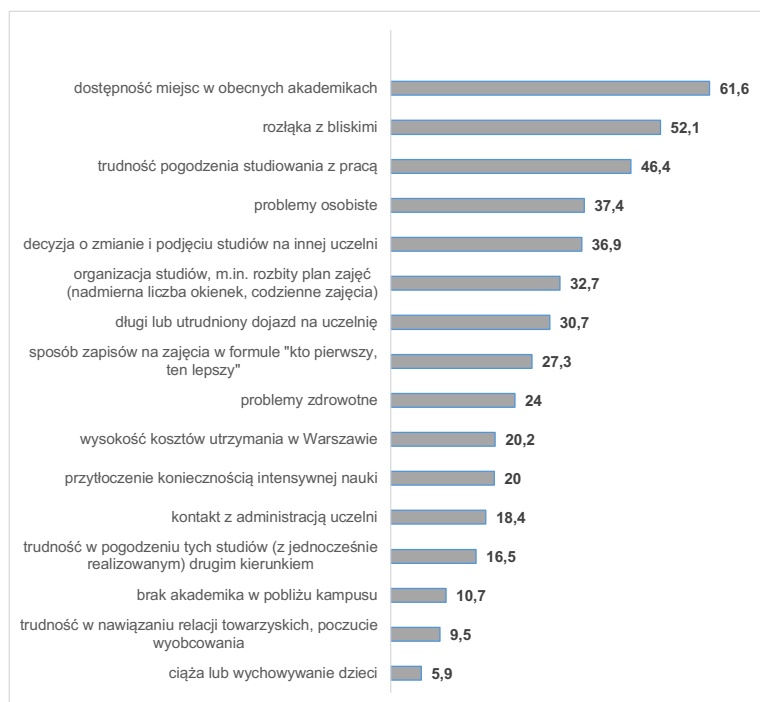
Tabela 4. Odsetek osób skreślonych ze studiów wg powodu i kierunku studiów (w proc.)

Kategoria	Nieprzystąpienie do egzaminu	Rezygnacja	Brak zaliczenia w terminie	Niezłożenie ślubowania	Brak udziału w obow. zajęciach	Zmiana kierunku	Niewniesienie opłat	Niezłożenie pracy
Wydział								
WBNS	19,4	28,6	0	14,3	36,7	1	0	0
WFCH	48,9	40,4	3,1	2,6	2	0	1,4	1,6
WMCM	9,2	57,8	16,5	12,6	1	2,9	0	0
WMP.SNS	15,6	46	29,5	4,8	0	1,3	1,2	1,6
WNH	54,7	27,7	6	9	0,1	0,8	0,1	1,6
WNHS	47,8	28,2	16,1	5,3	0	0,5	2,1	0
WNP	0	63,8	7,9	17,1	0	4,6	2	4,6
WPiA	17,8	34,7	16,4	15,2	7,3	3,1	5	0,5
WPK	11,3	54,8	6,5	18,5	2,4	0	6,5	0
WSE	46,4	24,2	10,2	12,8	1,1	2,3	1,4	1,6
WSR	77,4	17,3	0	1,8	0	1,8	1,7	0
WTeo	38,9	31,4	7,8	13,8	0	1,9	1,1	5,1

Źródło: Obliczenia własne na podstawie rejestrów USOS (N = 8778).

W celu pogłębienia analizy powodów i motywów rezygnacji z procesu kształcenia wykonano krok dalej i zapytano samych skreślonych z list UKSW o powody ich wypadnięcia. Respondentom podano szesnaście zagadnień i poproszono o ich uszeregowanie – od najbardziej do najmniej znaczących. Dane ogólne wskazujące na najbardziej znaczące powody i motywy *drop-outu* ukazano poniżej na wykresie 5. Widać wyraźnie, że respondenci wskazywali przede wszystkim na problemy lokalowe – okazało się, że w dobie szybko wzrastających kosztów życia i całkowicie spekulacyjnego rynku mieszkaniowego w dużych miastach głównym

problemem UKSW jest nie tyle brak własnego akademika, co zapewnienie studentom odpowiedniej puli przydziału w miejscach już istniejących (61,6%). Jednakże dysponowanie własnym domem studenckim ułatwiłoby z pewnością zarządzanie i przydział takich miejsc dla studentów UKSW. Chociaż z drugiej strony bliskość do miejsc, gdzie odbywają się zajęcia, nie ma aż tak wielkiego znaczenia (10,7%). Natomiast faktycznie trzykrotnie więcej respondentów wskazuje tutaj na długi lub utrudniony dojazd na uczelnię (30,7%).

Wykres 5. Powody, które wpłynęły na rezygnację ze studiów i miały decydujące znaczenie dla tej decyzji (w proc.)

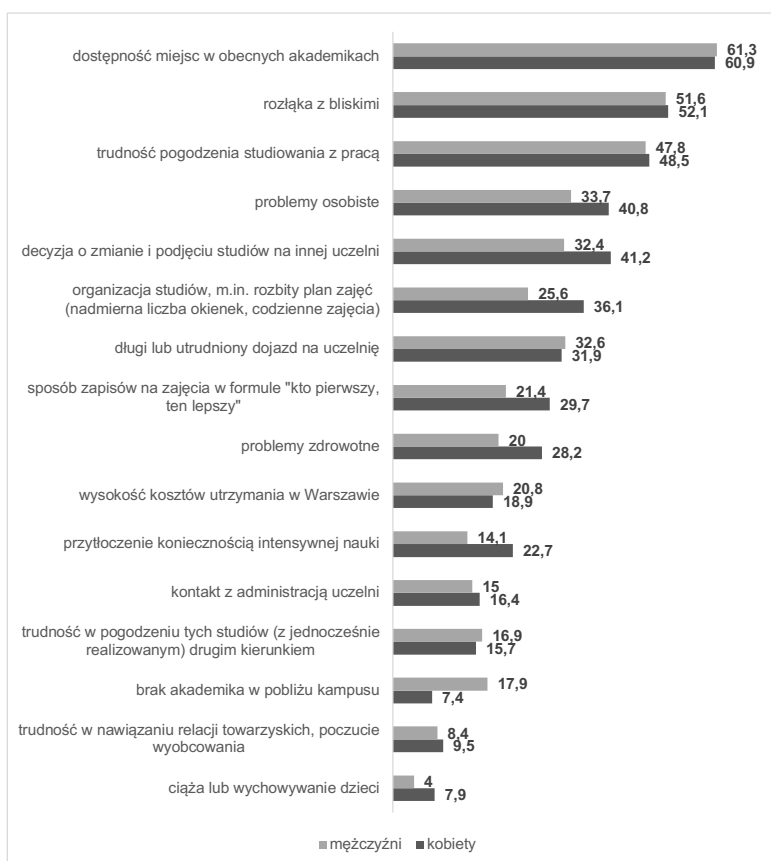
Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań Zespołu ds. Badań Jakości Kształcenia UKSW (N = 351).

Zaskoczeniem jest natomiast wysokie pozycjonowanie rozłąki z bliskimi (52,1%). Istotne powody to także te związane z trudnością pogodzenia studiów z pracą zawodową (46,4%) oraz z występowaniem problemów osobistych (37,4%). Na tym tle praktycznie nieistotne okazały się trudności w nawiązaniu relacji towarzyskich, poczucie wyobcowania (9,5%) oraz ciąża lub wychowywanie dzieci (5,9%). Z kolei na wykresie 6 przedstawiono różnice w odpowiedziach kobiet i mężczyzn.

Kobiety wyraźnie częściej od mężczyzn wskazywały na: problemy zdrowotne, ciążę lub wychowywanie dzieci, przytłoczenie koniecznością intensywnej nauki, decyzję o zmianie i podjęciu studiów na innej uczelni, problemy osobiste oraz organizację studiów, m.in. rozbity plan zajęć (nadmierna liczba okienek, codzienne zajęcia) i sposób zapisu na zajęcia w formule „kto pierwszy, ten lepszy”. Z kolei mężczyźni dość zdecydowanie wskazali na brak akademika w pobliżu kampusu i ta opinia była częściej wyrażana niż w wartościach ogólnych (o ponad 7%). Kobiety odchodziły z UKSW częściej ze względu na nieefektywną organizację i plany studiowania na innej uczelni, co może wskazywać na większe doinformowanie w tej kwestii i bardziej świadomy wybór ścieżki kształcenia.

Przechodząc do innych kategorii respondentów, należy zauważyć, że na rozłąkę z bliskimi najczęściej wskazywali badani pochodzący z obszarów wiejskich (63,9%), natomiast trudność pogodzenia studiowania z pracą akcentowali mieszkający w Warszawie w czasie studiów w wynajmowanym lokalu (58,2%) oraz sygnalizujący trudną sytuację materialną (55,2%) i deklarujący pochodzenie z miast poniżej 100 tys. mieszkańców (53,8%). Z kolei problemy osobiste jako główną przyczynę rezygnacji ze studiów podnosili uczestnicy badań mierzący się z bardzo trudną sytuacją materialną (71,4%). Ważną i podnoszoną już wielokrotnie w tym

sprawozdaniu rolę czynnika ekonomicznego widać też w kwestii decyzji o zmianie i podjęciu studiów na innej uczelni. Im lepsza sytuacja materialna, tym częściej jest to decydujący czynnik w akademickiej migracji. Co ciekawe, deklarują tak w większości ankietowani pochodzący ze wsi (54,3%) oraz deklarujący bardzo dobrą sytuację materialną (51,4%). W przypadku osób spoza miast widać zatem wzrost uposażeń na wsi i odejście od schematu utożsamiającego obszary wiejskie z niższym dochodem. Tę zależność widać także w opiniach nt. wysokości kosztów utrzymania w Warszawie. Dla osób deklarujących bardzo dobrą (3,8%) oraz dobrą (8,8%) sytuację materialną nie była to praktycznie wcale decydująca przyczyna *drop-outu*.

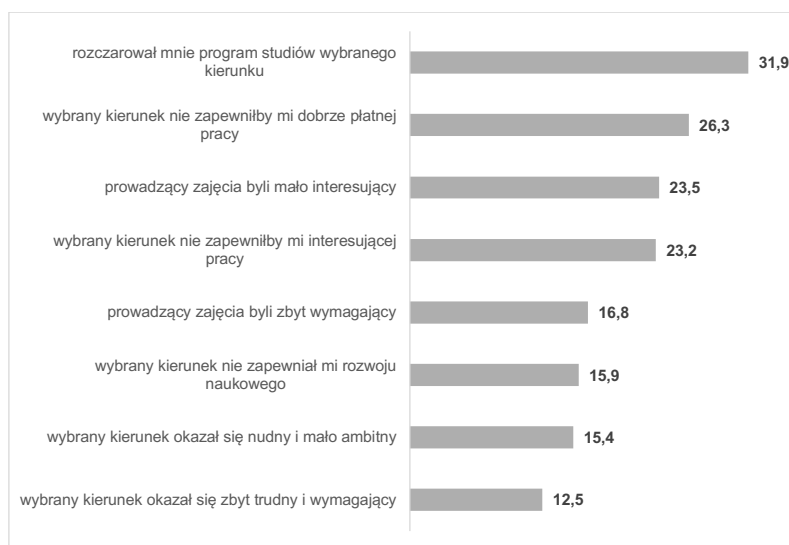

Wykres 6. Powody, które wpłynęły na rezygnację ze studiów i miały decydujące znaczenie dla tej decyzji wg płci (w proc.)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań Zespołu ds. Badań Jakości Kształcenia UKSW (N = 351).

Co ciekawe, brak domu studenckiego w pobliżu kampusu najbardziej doskwierał tym respondentom, którzy rzeczywiście w nim mieszkali (44,4%). Trudność pogodzenia studiowania z pracą jako decydującą przyczynę *drop-outu* wskazały natomiast osoby mieszkające w Warszawie w wynajmowanym lokalu (58,2%), sygnalizujące trudną sytuację materialną (55,2%) oraz pochodzące z miast poniżej 100 tys. mieszkańców (53,8%). Te kategorie szczególnie odczuwają trud utrzymania się w stolicy, stąd taki rozkład wypowiedzi.

W ostatnim pytaniu ankiety poproszono respondentów o ustosunkowanie się do pewnych stwierdzeń dotyczących sytuacji wpływających na porzucenie studiów. Opinie badanych przedstawiono na poniższym wykresie nr 7. Podobnie jak w poprzednim pytaniu, ankietowani również uszeregowali stwierdzenia od najbardziej do najmniej znaczących.

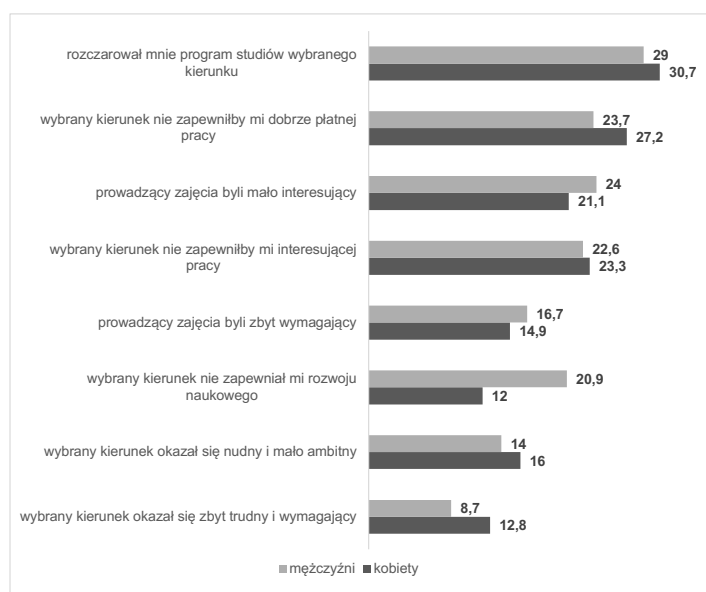

Wykres 7. Trafność stwierdzeń, które miały decydujące znaczenie w decyzji o rezygnacji ze studiów (w proc.)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań Zespołu ds. Badań Jakości Kształcenia UKSW (N = 351).

Prawie co trzeci indagowany wskazał na rozczarowujący program studiów wybranego przez siebie kierunku (31,9%), a nieco więcej niż co czwarty zrezygnował, gdyż wybrany kierunek nie zapewniłby mu dobrze płatnej pracy (26,3%). Niejakim zaskoczeniem jest, że do tych pragmatycznych stwierdzeń dołącza – jako trzecie najczęściej wybierane w stopniu decydującym – to podnoszące mały stopień zainteresowania sylwetką prowadzących (23,5%). Praktycznie tyle samo badanych wskazało na to, że kierunek nie zapewniłby interesującej pracy (23,2%). Inne stwierdzenia nie były wybierane jako decydujące tak często. Widać więc, że młodzi ludzie rezygnują ze studiów z uwagi na pewne rozminięcie się wyobrażeń o kierunku z faktycznymi realiami dydaktycznymi i także perspektywami po jego ukończeniu. Na to nakłada się również postawa prowadzących, tak ważna w początkowym etapie studiowania – w pierwszych tygodniach na uczelni. Jeśli wtedy dojdzie do kumulacji tych negatywnych czynników, to w efekcie decyzja o porzuceniu studiów wydaje się bardzo prawdopodobna, gdyż młody człowiek doznaje zawodu i rozczarowania całym systemem akademickim.

Respondenci podzieleni według klucza płci nie różnili się zbyt wiele w swoich opiniach od wskazań ogólnych – z wyjątkiem perspektyw rozwoju naukowego, który wybrało – jako decydujący czynnik – aż 20,9% mężczyzn, czyli nieco więcej niż co piąty z nich. Natomiast nieco więcej kobiet niż mężczyzn (12,8% do 8,7%) stwierdziło, że wybrany kierunek okazał się zbyt trudny i wymagający. Z innych obserwacji rozkładów zmiennych wynika, że dla aż 58,3% respondentów deklarujących bardzo dobrą sytuację finansową decydującą o *drop-outcie* okolicznością była konstatacja, że „wybrany kierunek nie zapewniłby mi dobrze płatnej pracy”. Z kolei dla 26,8% ankietowanych pochodzących z obszarów wiejskich decydujące znaczenie miało przeświadczenie, że „wybrany kierunek okazał się nudny i mało ambitny”. Przedstawione dane pokazują, że jakość oferowanej kandydatom dydaktyki jest bardzo istotna, szczególnie w kontekście programu studiów, perspektyw zawodowych, jak i samego podejścia prowadzących.

Wykres 8. Trafność stwierdzeń, które miały decydujące znaczenie w decyzji o rezygnacji ze studiów wg płci (w proc.)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań Zespołu ds. Badań Jakości Kształcenia UKSW (N = 351).

Wnioski i rekomendacje

W analizowanym okresie 5 lat liczba *drop-outów* (skreślonych z listy studentów) na UKSW wynosi 9070 osób. Przy tym $\frac{3}{4}$ badanych (kandydatów na studia) świadomie wybiera studia na UKSW i zarazem $\frac{3}{4}$ badanych (skreślonych ze studiów) świadomie dokonuje *drop-outu*. Decyzja o rezygnacji ze studiów na ogół nie jest podejmowana ze względu na jeden czynnik czy wydarzenie, a składa się na nią wiele zróżnicowanych przyczyn, które można zdefiniować jako przyczyny instytucjonalne, osobiste i społeczne. Z rejestrów administracyjnych USOS wynika, że najczęstszym powodem wypadnięcia ze studiów są: nieprzystąpienie do egzaminu, rezygnacja, brak zaliczenia zajęć w terminie regulaminowym oraz niezłożenie ślubowania. Natężenie *drop-outów* jest zależne od poziomu i formy studiów, ale przede wszystkim od wydziału, a nawet obranego kierunku studiów. Zarysowuje się wyraźna różnica zarówno pod kątem skali, jak i przyczyn *drop-outu* pomiędzy kierunkami społeczno-humanistycznymi a matematycznymi (ściśłymi), prawniczymi i medycznymi, co implikuje konieczność stosowania celowanych w wydział/kierunek rozwiązań mających na celu minimalizowanie zjawiska *drop-outu*.

Analiza systemowych powodów *drop-outu* w przekroju wydziałowym prezentuje widoczny podział na motywy dominujące i drugorzędne, przy czym w ich obrębie widać wyraźne różnice, które można tłumaczyć zarówno atrakcyjnością, jak i trudnością oferty edukacyjnej wydziału.

- Nauki humanistyczne i społeczne czy też pedagogiczne częściej spotykają się z rezygnacją, zmianą kierunku czy niezłożeniem ślubowania, co może świadczyć o mniejszej atrakcyjności oferty edukacyjnej i mniejszym zainteresowaniu tego typu specjalistami na rynku pracy.
- Dużym problemem na kierunkach humanistycznych i społecznych są *drop-outy* tych studentów, którzy decydują się na dany kierunek studiów tylko po to, by otrzymać status studenta – kryją się oni pod powodem skreślenia „nieprzystąpienie do egzaminu”. Stanowią dużą grupę docelową projektu – poprzez odpowiednią promocję kierunku i uczelni oraz wskazanie wartości dodanych – wynikających ze studiowania na UKSW, jak integracja, wsparcie tutorskie, sport czy koła zainteresowań – można przekonać ich, że warto studiować na UKSW.

- Oficjalna rezygnacja ze studiów jest najczęstszym powodem skreślenia z listy studentów na studiach pedagogicznych, ale nie tylko. Są to osoby, o które należy szczególnie walczyć, gdyż co do zasady chcą studiować, tylko wybierają inny kierunek lub uczelnię. Należy zatem podnieść atrakcyjność oferty edukacyjnej poprzez certyfikacje, *co-working* czy elementy warsztatowe.
- Nauki ścisłe natomiast częściej doświadczają *drop-outu* z powodu trudności w zaliczeniu przedmiotu, co może świadczyć o konieczności wsparcia oferty edukacyjnej na początku toku studiów, które zapewnią uzupełnienie brakującej wiedzy w danym zakresie.
- Na wszystkich kierunkach obserwowany jest brak wiedzy kandydatów co do oferowanych treści i przedmiotów w ramach obranego kierunku studiów – *de facto* studenci mają zupełnie inne wyobrażenia – lub nie mają ich wcale – co do tego, czego dane studia dotyczą i na czym polegają. Warto tu rozbudować ofertę promocyjną i informacyjną poszczególnych kierunków studiów i sylwetki absolwenta.

Analiza danych zebranych bezpośrednio od osób, które doświadczyły *drop-outu*, pozwala na zinterpretowanie osobistych i społecznych wymiarów tego problemu, a w pewnym zakresie także instytucjonalnych. Zebrane dane wskazują na dwa główne powody w tym zakresie, tj. perspektywy zawodowe, jakie daje dany kierunek, oraz koszty studiowania skupione wspólnie na konieczności zapewnienia lokum studenckiego. W ramach możliwych do realizacji działań należy rozszerzać działania instytucjonalne w tym zakresie, poprzez profesjonalizację kadry, *co-working*, wyjazdy studyjne, certyfikacje kierunków studiów w określonych zakresach i działania warsztatowe. Jak wynika z danych, pod kątem rozwoju kariery zawodowej i możliwości zdobywania doświadczenia warto uwzględnić elastyczność i hybrydowość planów zajęciowych. Kwestia elastyczności planów i zajęć jest także niezwykle istotna w przypadku osób, które godzą różne role życiowe, jak rodzicielstwo, praca czy nauka. Ważkim problem wynikającym z danych są kwestie osobiste, jak poczucie osamotnienia i przytłoczenia związanego z rozłąką z bliskimi czy też specyfiką życia studenckiego. Ważnym elementem będzie tu oferta integracyjna i sportowa uczelni oraz wsparcie psychologiczne i międzyludzkie. Wskazane są wszelkie praktyki prorynkowe, mające na celu uatrakcyjnić ofertę edukacyjną uczelni, oraz stały monitoring zjawiska *drop-outu*, jak i działań mających na celu minimalizację omawianego problemu.

Wykaz skrótów

UKSW – Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
WBNS – Wydział Biologii i Nauk o Środowisku
WFCH – Wydział Filozofii Chrześcijańskiej
WMCM – Wydział Medyczny. Collegium Medicum
WMP.SNS – Wydział Matematyczno-Przyrodniczy. Szkoła Nauk Ścisłych
WNH – Wydział Nauk Humanistycznych
WNHS – Wydział Nauk Historycznych
WNP – Wydział Nauk Pedagogicznych
WPiA – Wydział Prawa i Administracji
WPK – Wydział Prawa Kanonicznego
WSE – Wydział Społeczno-Ekonomiczny
WSR – Wydział Studiów nad Rodziną
WTeo – Wydział Teologiczny
USOS – Uniwersytecki System Obsługi Studentów
IDI – Indywidualne Wywiady Pogłębione
DKS – Dział Kształcenia

Bibliografia

- Cabrera i in. (1993), *College persistence: Structural equations modelling test of an integrated model of student retention*, "Journal of Higher Education" 64, no. 2: 123–39.
- Hammersley M., Atkinson P. (2000), *Metody badań terenowych*. Poznań: Zysk i S-ka.
- Wyniki rekrutacji na UKSW, źródło: <https://uksw.edu.pl/wyniki-rekrutacji-na-uksw-2/> [dostęp 15.09.2024].
- Zaręba S.H., Wiśniewski R., Zarzecki M. (2016), „W kierunku kultury bez przemocy”. *Diagnoza i przeciwdziałania przemocy w Dzielnicy Bielany m.st. Warszawy*. Warszawa: WWS.
- Zjawisko drop-outu na polskich uczelniach, raport zlecony przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego [www.opi.org.pl].